

A portrait of a middle-aged man with dark hair, wearing a blue traditional Thai shirt with floral embroidery. He is standing in front of a decorative background featuring purple and green lanterns and a white lantern with a face. The background is slightly blurred.

**นายพลเทพ
บุญหมื่น**

อายุ 45 ปี

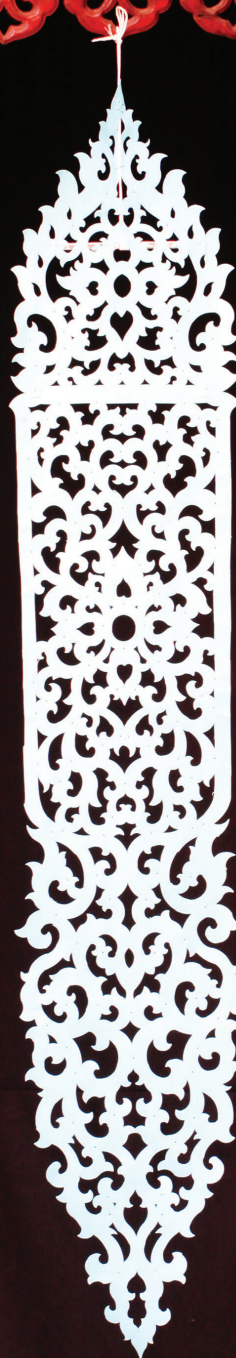
**Mr. Phonthep
Bunmuen**
Age 45

งานหัตถกรรม โคมตุง-ลายตอก

The Master Craftsmen
Making sky lantern and Tung

ศิลปะในการทำโคม และตุ่ง
เป็นภูมิปัญญาและจารีตประเพณี
เป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาว
ล้านนาที่มีการสืบทอดกันมาอย่าง
ยาวนานหลายร้อยปี โคมและตุ่งนั้น
ถือเป็นงานที่ละเอียด ประณีต ซึ่ง
จะต้องใช้ทักษะฝีมือเชิงช่างชั้นสูง
ในการประดิษฐ์ ความโดดเด่นอยู่ที่
การสร้างสรรค์ลวดลายบนโคมและ
ตุ่ง โดยใช้เทคนิค การตัด และ การ
ตอกลาย

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

นายพลเทพ บุญหมื่น มีความผูกพันกับโคมตุงล้านนามาตั้งแต่ยังเด็ก โดยเห็นโคมหรือตุงตุงนำมาใช้ประดับตามวัดวาอารามหรือบ้านเรือนเมื่อเวลามีงานประเพณีสำคัญ ๆ เมื่อมีความผูกพันจึงก่อเกิดความสนใจใคร่รู้ในเรื่องของการทำโคม และการทำตุง จึงได้ขอเข้าไปเรียนกับผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ที่มีความรู้สืบสานการทำโคมและตุงในหมู่บ้าน และได้เรียนรู้การทำโคมและตุงจากพ่อครูสิงห์แก้ว มโนเพชร โดยเริ่มจากการเรียนตัดกระดาษเป็นลวดลายสำหรับนำไปตกแต่งโคม แต่ยังไม่ได้ทำเป็นอาชีพหลักอย่างจริงจัง เนื่องจากเมื่อจบการศึกษา ระดับปริญญาตรีแล้วได้ไปประกอบอาชีพครู สอนวิชาด้านเกษตรกรรม ในต่างพื้นที่ จนกระทั่งเมื่อคุณแม่เสียชีวิตลง จึงได้ย้ายกลับมาเพื่อดูแลคุณพ่อ

เมื่อย้ายกลับมาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่เอง นายพลเทพได้รับโอกาสจากพ่อครูสิงห์แก้วให้เข้าไปช่วยสอนการทำโคมและตุงที่ โองเฮียน (โรงเรียน) สืบสานภูมิปัญญาล้านนา และติดตามพ่อครูสิงห์แก้ว ไปเผยแพร่ความรู้ด้านโคมและตุงตามที่ต่าง ๆ กระทั่งพ่อครูสิงห์แก้วเสียชีวิตลง นายพลเทพจึงเข้าไปสอนประจำอยู่ที่ โรงเรียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา และเริ่มทำโคม ตุงล้านนาเป็นอาชีพหลักตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา และได้เรียนรู้การทำโคม ตุง การตัดกระดาษ และการตอกลวดลาย โดยไปเรียนจากพ่อครู และแม่ครูที่มีความชำนาญ เพื่อให้มีความรู้ทั้งในเชิงเทคนิค วิธีการ จนมีทักษะฝีมือและความชำนาญในการตัดกระดาษ และการตอกลาย จนถือได้ว่าเป็นผู้หนึ่งที่สืบสานภูมิปัญญาการทำโคมและตุง และการตอกสร้างลวดลายโคม ตุงให้คงอยู่ในพื้นที่ล้านนาต่อไป และยังสามารถเป็นอาชีพมาจนถึงทุกวันนี้

ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะฝีมือเชิงช่าง

ในอดีตตามสังคมเมืองและชนบทที่ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านของไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในช่วงกลางคืนชาวบ้านจะต้องอาศัยแสงไฟจากเทียนเพื่อส่องสว่าง แต่ในช่วงฤดูฝน เกิดลมพายุแรงพัดเทียนดับ ชาวบ้านจึงแก้ปัญหาโดยการนำตะกร้ามาครอบเทียน ปรากฏว่าเมื่อมีลมพัดมาเทียนนั้นไม่ดับ จึงมีการลองนำกระดาษมาหุ้มห่อ เพื่อให้เกิดความสวยงาม จนกลายเป็น “โคมล้านนา” ซึ่งตามธรรมเนียมของชาวล้านนานั้น เมื่อคิดค้นหรือประดิษฐ์สิ่งใดได้จะนำสิ่งนั้นไปถวายที่วัด ชาวล้านนาจึงนำโคมที่ทำไปถวายวัด ประกอบกับในช่วงนั้นเป็นช่วงประเพณียี่เป็งหรือประเพณีลอยกระทงแบบของทางภาคกลาง จึงกลายเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาว่าเมื่อถึงประเพณียี่เป็งชาวบ้านจะนำโคมไปถวายพระเพื่อเป็นพุทธบูชา โดยเชื่อว่าตุ่งและโคมนั้นเป็นสิ่งมงคล เมื่อนำไปถวายพระแล้วจะได้บุญ ได้กุศล

“โคม” ถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา ที่มีมาแต่โบราณ สะท้อนความเชื่อขนบธรรมเนียม ประเพณีของชาวล้านนาได้เป็นอย่างดี ในอดีตใช้เป็นเครื่องส่องสว่างแทนไฟฟ้าในปัจจุบัน จนมาถึงการนำมาใช้เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ประดับประดาไว้ตามวัด ซึ่งชาวล้านนาเชื่อว่า การจุดโคมไฟนั้น จะนำความเจริญรุ่งเรืองและความสุขมาให้กับตนและครอบครัว ส่วน “ตุ่ง” เป็นภาษาถิ่นของทางภาคเหนือ มีความหมายตรงกับคำว่า “ธง” ในภาษาภาคกลาง มีลักษณะเป็นแผ่นแต่ไหวพลิ้วห้อยลงสู่พื้นล่าง ใช้ผูกติดไว้กับปลายไม้หรือปลายเสา หนึ่งในศิลปะล้านนามักมีรูปลักษณะเป็นแถบยาว ห้อยลง ใช้ประดับหรือประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ มักทำขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ใช้ในงานพิธีทางศาสนา ทั้งในงานมงคลและอวมงคล โดยมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับพิธีกรรมที่ใช้ตุ่งและความนิยมในแต่ละท้องถิ่น

ลวดลายของโคมและตุ่งในภาคเหนือนั้นส่วนมากจะเป็นลายสองด้าน ซึ่งลวดลายต่าง ๆ นั้นเป็นลวดลายที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมของ 3 วัฒนธรรมรวมกัน ได้แก่ ภาคกลางของประเทศไทย จากประเทศเมียนมาร์ (พม่า) และจากประเทศจีน

โคมเพชร

นายพลเทพใช้เวลาเรียนรู้ในการทำโคมล้านนา ราว 5 - 10 ปี ฝึกฝนการทำโคมล้านนาให้มีรูปทรงสวยงาม การพัฒนาด้านลวดลาย โดยเรียนรู้ทั้งการตัดและการต่อกลาย ซึ่งในตอนแรกเริ่มการทำลวดลายนั้น จะใช้ดินสอร่างแบบลายลงบนกระดาษและใช้กรรไกรตัดเพื่อให้ได้ลวดลายตามต้องการ แต่เมื่อนายพลเทพฝึกฝนในด้านการตัดกระดาษเป็นลวดลายต่าง ๆ จนมีทักษะความชำนาญ ที่จะตัดกระดาษเป็นลวดลายที่ต้องการได้เลอย่างชำนาญโดยไม่ต้องร่างแบบก่อนตัด

วัสดุที่ใช้ในการทำตุ้มมีทั้งที่เป็นผ้า กระดาษ หรือแผ่นอลูมิเนียม ผ้าที่ใช้กันนั้นจะใช้ผ้าโทเรเนื้อดี เพราะผ้าโทเรนั้นจะทนฝน ทนแดด เมื่อดอนน้ำฝนผ้าโทเรจะไม่อมน้ำ และไม่เกิดรา

และหากเป็นการทำโคม ส่วนโครงของโคมนั้นจะทำจากไม้ไผ่เอี้ยะ เพราะเป็นไม้ไผ่ที่มีลำปล้องยาว มีความเหนียว ก่อนนำมาใช้นั้นจะต้องนำไม้ไผ่ไปผึ่งแดดไว้ประมาณ 1 เดือนขึ้นไป ยิ่งทิ้งไว้นานมากไม้ไผ่จะยิ่งมีคุณภาพดี และต้องให้ไม้ไผ่นั้นแห้งสนิทจึงจะนำไปใช้

กระดาษที่ใช้ในการทำโคมจะนิยมใช้กระดาษสา เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่เป็นแหล่งผลิตกระดาษสาที่สำคัญที่สุด ซึ่งกระดาษสานั้นจะมี 2 ประเภท คือ กระดาษสาแตะ และ กระดาษสาซ้อน ในการทำโคมนั้นจะเลือกใช้กระดาษสาแตะ ซึ่งเป็นกระดาษสาที่มีคุณภาพดี ทำมาจากเนื้อกระดาษล้วน ๆ และจะต้องมีน้ำหนักของเนื้อกระดาษอยู่ที่ 5 - 6 ชัด เนื้อกระดาษนั้นจะมีความเหนียว ทนทาน และไม่ฉีกขาดง่าย เมื่อนำไปทำโคมสามารถทำให้โคมนั้นมีอายุการใช้งานที่นานขึ้นกว่าการใช้กระดาษสาทั่วไป

โคมผัดล้านนา

เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

ผลงานอันโดดเด่นของนายพลเทพคือ โคมผัด มีลักษณะเด่นอยู่ตรงที่ตัวโคมนั้นจะหมุนได้โดยการใช้แรงดันอากาศ ลม และความร้อนของเทียน ซึ่งเป็นโคมที่นายพลเทพคิดค้นขึ้นโดยการนำภูมิปัญญาที่มีมาแต่โบราณ มาผสมผสานกับทฤษฎีในเรื่องความร้อนจากแสง โดยหลักในการทำงานของโคมผัดคือ เมื่อลมร้อนลอยขึ้น ลมเย็นจากด้านบนก็จะเข้ามาแทนที่ และหากมีสิ่งมากีดขวางทางลม ลมจะดันสิ่งกีดขวางให้หมุน

ลวดลายที่ปรากฏในงานโคมผัดนั้น จะเน้นการทำลวดลายที่แสดงออกเป็นเรื่องราวต่าง ๆ โดยนิยมนำรูปสัตว์ 12 ราศี มาทำเป็นตัวละคร เช่น ทำเป็นรูปม้าวิ่ง รูปนกบิน รูปเสี้ยวโค้งโล่กว้าง เป็นต้น เมื่อจุดเทียนจะเกิดเงาบนตัวโคม และเมื่อความร้อนและแรงดันอากาศจากด้านนอก เข้าไปแทนที่ความดันอากาศด้านใน โคมจะเริ่มหมุนประภพเป็นเงาภาพแสดงเรื่องราวตามที่ช่างทำโคมวาดไว้

โครงของโคมผัดนั้นทำจากไม้ ซึ่งต้องเป็นไม้ที่มีน้ำหนักเบา เช่น ไม้ป้อ ไม้สา หรือไม้หนุ่ย เป็นต้น สิ่งสำคัญในการทำโคมผัดคือการตั้งจุดศูนย์ถ่วงของโครงไม้ให้ตรงได้ตามจุดศูนย์กลางที่กำหนดไว้ เพราะถ้าตั้งศูนย์ถ่วงไม้ดีนั้นโคมจะไม่สามารถหมุนได้

นอกจากนี้เอกลักษณ์ที่โดดเด่นในการสร้างผลงานของนายพลเทพที่สำคัญคือ การสร้างสรรค์ลวดลายได้ตามต้องการ โดยใช้กรรไกรเพียงแค่ตามเดี่ยวตัดลงบนกระดาษ หรือ ผ้า เป็นลวดลายที่อ่อนช้อยและเสมอกันโดยไม่ต้องวาดลวดลายก่อนเลย ลวดลายที่นายพลเทพทำนั้นเป็นลวดลายโบราณ ได้แก่ ลายประจำยาม (ในภาษาเหนือเรียกว่า ลายกากกอก) มีลักษณะคล้ายกับต้นจอกแหวนลอยอยู่ในน้ำ ถ้าเป็นดอกกลม จะเรียกว่า ลายดาวเพดาน หรือลายแก้วชิงดวง และลายกระจัง เป็นต้น ซึ่งในการทำลายตัดนั้น จะใช้สำหรับงานที่เป็นงานละเอียด มีขนาดเล็ก

แต่หากงานที่เป็นชิ้นงานใหญ่ ๆ นั้น จะต้องใช้กรรมวิธีการ ตอกลาย ซึ่งลายตอกของนายพลเทพนั้นจะเป็นลวดลายล้านนา ซึ่งใช้กรรมวิธีการตอกลายโดยใช้สว่าน ตอกลงบนโลหะ กระจาด และผ้า ตามแบบที่ร่างไว้ ซึ่งการตอกลายของนายพลเทพนั้น จะนำไปใช้กับงาน 2 ประเภท แบ่งเป็น งานตอกลายสำหรับนำไปประดับเป็นเชิงชายประดับบ้านเรือนประดับตกแต่งประตู เป็นต้น ซึ่งงานตอกลายประเภทนี้มีความยาวประมาณ 5 เมตรขึ้นไป และมีความกว้างประมาณ 15 - 100 เซนติเมตร ส่วนลายตอกอีกประเภทหนึ่ง คือ ลายตอกสำหรับนำไปตกแต่งบนโคมหรือตุ่ง ซึ่งจะมีขนาดไม่ใหญ่ และมีความกว้างประมาณ 1 นิ้วขึ้นไป ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของนายพลเทพ ได้แก่ หม้อบูรณ์ขวัญ ลายเถาว์ ลายเครือ ลายดอกไม้ ลาย 12 ราศี และลายสัตว์ เป็นต้น

Moreover, Mr. Phonthep is able to create a creative pattern by using only a scissor. He does not need to draft on paper or fabric before cutting patterns from his imagination. Most of his works are Thai traditional pattern, such as Prajam Yam pattern, also known as Kakkok pattern in Northern Thailand. This pattern is similar to water cabbage. If its shape is a circle, it can be Dao Pedan or Kaew Ching Duang pattern and Krajang pattern. Cutting these block pattern requires a delicate work for the small details.

Furthermore, for the large piece of works, chiseling technique is required. Mr. Phonthep uses this technique in creating Lanna pattern by using chisel stamping on metal, fabric, or paper that he has drafted. Mr. Phonthep uses chiseling technique for two kinds of work; house decoration and sky lantern. For the house decoration, the technique is used to decorate house's eaves. This type of work is more than 5 meters long with 15 - 100 centimeters wide. On the other hand, making patterns for sky lantern or Tung is usually in a smaller size, from around 1 inch wide or more. Mr. Phonthep's remarkable patterns are Lanna-style Buranakata pot, vine, floral, zodiac signs, and animal patterns.

กรรมวิธีและขั้นตอนการทำ

การทำตุ่งไส้หมู (พวงมะโหด)

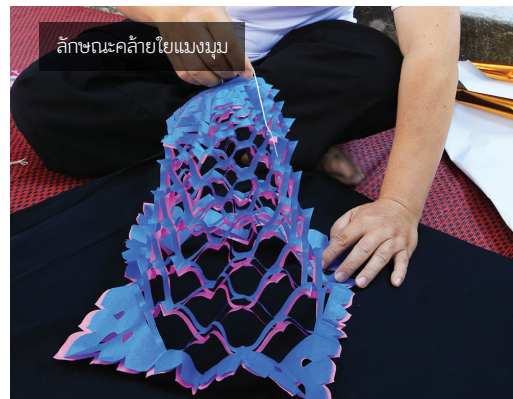
ในการทำตุ่งไส้หมูนั้นจะใช้กระดาษว่าวในการทำ เนื่องจากกระดาษว่าวจะทั้งตัว เห็นชั้นของตุ่งที่ชัดเจนสวยงาม โดยนำกระดาษว่าว 2 แผ่น 2 สีมาติดกัน โดยใช้สีเข้ม กับสีอ่อน ตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส จากนั้นพับกระดาษเป็นรูปสามเหลี่ยม 4 ครั้ง

ใช้กรรไกรตัดให้เป็นเส้น ตัดสลับไปมา โดยเริ่มตัดจากส่วนโคนถึงส่วนปลาย เริ่มตัดจากเส้นใหญ่ และลดขนาดของเส้นให้เล็ก ข้อสำคัญในการตัดเป็นลวดลายนั้นจะต้องไม่ตัดเส้นใหญ่จนเกินไป เพราะจะทำให้ตุ่งมีขนาดสั้นเกินไป

คลี่กระดาษออกมาตามแนวพับ จนกระดาษกลายเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสเหมือนเดิม กระดาษที่คลี่ออกมานั้น จะมีลักษณะคล้ายใยแมงมุม

ตัดกระดาษแข็งให้เป็นรูปวงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว แล้วใช้เชือกกับด้ายร้อยไปตรงกลางให้กระดาษว่าวเชื่อมติดกับกระดาษแข็ง

นำโคมไปผูกกับปลายไม้ไผ่ จากนั้นสามารถนำไปประดับตกแต่งในงานบุญ หรืองานรื่นเริง

ใช้กระดาษลอกลายทาบลงไปบนกระดาษ หรือ ผ้า ที่จะนำมาตอกลาย จากนั้นใช้ลิวตอก ลงไปตามแบบที่ร่างไว้ จนลวดลายทะลุลงไป จนถึงเนื้อผ้า หรือ เนื้อกระดาษ ในการตอกลาย 1 ครั้ง หากเป็นผ้าจะได้ประมาณ 10 ผืน และ หากเป็นกระดาษจะได้ประมาณ 20 ผืน

นำไม้ไผ่มาพันกับกระดาษทอง หรือ กระดาษสา นำไปติดบนส่วนหัวของตุ่ง เพื่อทำ เป็นตัวค้ำตุ่งไม่ให้ตุ่งม้วนตัว จากนั้นสามารถนำไปห้อยประดับตกแต่งตามงานต่าง ๆ ได้ตาม ต้องการ

การทำตุ่งลายตอก หรือ ตุ่งลายฉลุ

ตัดกระดาษลอกลายเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความกว้างประมาณ 8 - 9 นิ้ว และความยาวประมาณ 1.5 - 2 เมตร จากนั้นร่างลวดลายลงบนกระดาษ ลอกลาย เป็นลายที่ต้องการ ส่วนมากลวดลายที่ใช้ทำตุ่ง นั้นจะเป็นลายดอก หรือ ลายเครือ

เตรียมผ้า หรือ กระดาษ สำหรับนำมาตอกลาย ผ้าที่ใช้ นั้นจะใช้ผ้าโทเร เพราะเป็นผ้าที่มีเนื้อแน่น ส่วน กระดาษที่ใช้ส่วนมากนั้นจะใช้กระดาษสา โดยจะต้อง เป็นกระดาษสาที่มีความหนา และมีเนื้อกระดาษมาก หาก ใช้ผ้าในการตอกลาย จะต้องใช้ผ้าที่มีความหนาพอ ประมาณ โดยนำผ้าโทเร 2 ชั้นมาซ้อนและติดด้วยกาว จากนั้นนำผ้า หรือ กระดาษมาตัดเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดเท่ากับกระดาษลอกลาย

การถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาผลงาน

นายพลเทพ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะใช้ความรู้และทักษะฝีมือในการตัดกระดาษ และการต่อกลาย ที่ตนเองมีอยู่ ไปเผยแพร่เพื่อให้เป็นประโยชน์ โดยเริ่มจากสอนคนในครอบครัวให้รู้จักการทำโคมและตุ่ง และนำไปขายตามงานประเพณีต่าง ๆ เนื่องจากโคมและตุ่งนั้น ยังเป็นที่นิยมในการนำไปใช้เพื่อการตกแต่งในงานต่าง ๆ มีการรวมกลุ่มชาวบ้าน และสอนการทำโคมและตุ่งให้แก่ชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษาที่สนใจ ได้เข้ามาทำเพื่อมีรายได้ นอกจากการรวมกลุ่มกันเพื่อทำขายแล้ว นายพลเทพ ยังได้ไปเผยแพร่วัฒนธรรมโคมตุ่ง ล้านนาให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น โดยเดินทางไปเผยแพร่องค์ความรู้โคมและตุ่งตามโรงเรียนต่าง ๆ รวมถึงวัด และชุมชนใกล้เคียง

นอกจากนี้ ยังเปิดบ้านเป็นศูนย์การเรียนรู้ เพื่อสอนให้คนในชุมชนทำโคมและตุ่ง จากนั้นจึงถ่ายทอดงานให้กับชาวบ้านนำงานกลับไปทำที่บ้าน เพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนมีรายได้

ส่วนทางด้านการพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานโคม และตุ่งนั้นก็มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการใช้วัสดุจากเดิมในอดีตโคมส่วนใหญ่จะทำจากโครงไม้ แล้วปิดด้วยกระดาษสา แต่ในปัจจุบันโคมนั้นอาจทำจากโลหะ ฝา หรือพลาสติก เพื่อยืดระยะเวลาของโคมให้อยู่ได้นานขึ้น ซึ่งจากเดิมโคมที่ทำด้วยกระดาษนั้นจะอยู่ได้ 1 - 2 วัน แต่เมื่อใช้โลหะ ฝา หรือพลาสติกมาเป็นวัสดุในการทำโคมแล้ว จะสามารถยืดระยะเวลาของโคมให้อยู่ได้นานขึ้น

ปัจจุบันการใช้งานของโคม และตุ้งได้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่ ทำขึ้นเพื่อให้แสงสว่าง และนำไป ถวายเป็นพุทธบูชา กราบไหว้เทวดา ประยุกต์มาเป็นการนำโคมและตุ้ง มาใช้สำหรับตกแต่งอาคารบ้านเรือน หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ นอกจาก การใช้สอยที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว รูปแบบ และลวดลายนั้นก็มีการพัฒนาขึ้นด้วย โดยจะเน้นสีสันทันทีสดใส แปรกตา อีกทั้งยังมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้โคมและตุ้งล้นนาเป็นที่รู้จัก และมีชื่อเสียงโด่งดังไปถึงต่างประเทศ อีกด้วย

“งานประเภทนี้เป็นงานที่ ต้องใช้ความตั้งใจ หากไม่มีความสนใจ ในด้านนี้ ถือเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากที่จะ เรียนรู้ได้จนมีฝีมือและความชำนาญ คนที่เข้ามาเรียน 100 คน จะมีคนที่ ทำได้ไม่ถึง 10 คน ทุกวันนี้ จึงเน้น ในเรื่องของการสร้างงานอย่างมี คุณภาพ เพื่อให้คนที่มาทำโคมและ ตุ้งนั้นมีความภูมิใจในอาชีพของ ตนเอง”

“คนที่มีความสนใจ และตั้งใจจริง เพียงแค่ นำกรวยดอกไม้มา ไหว้ครูเท่านั้น ไม่ต้องเสียค่าเรียนใด ๆ แต่เมื่อเรียน และได้วิชาความรู้ ไปแล้วจะต้องนำความรู้ ความสามารถนั้นไปกระจายต่อให้กับคนอื่น ๆ ให้ได้รับรู้ถึงงานศิลปหัตถกรรมประเภทนี้ เพราะถ้าหากไม่ถ่ายทอด งานประเภทนี้มันจะสูญหายไปจากวัฒนธรรมของล้นนา ซึ่งพ่อครู สิงห์แก้ว มโนเพชร ได้เคยสั่งสอนไว้ว่าให้นำความรู้การทำโคมและตุ้ง ไปถ่ายทอดต่อกับคนรุ่นต่อ ๆ ไป จึงตั้งใจทำตามสิ่งที่พ่อครูบอกมา โดยตลอด”

พลเทพ บุญหมื่น